

P A D V S.

Padus.

Adus, teste Strabone, omnes Europæ fluvios, præter Istrum, magnitudine superat. *Eridanus* olim, Græcis poetisque appellatus fuit, à Solis filio Phaethonte, qui, ut vult Servius, antequam per temeritatem in hunc fluvium esset præcipitatus, Eridanus fereur appellatus. Et notat hinc Plinius Padum Phaethontis poëna illustratum: quam tamen fabulam Vistulæ flumini convenire docet in Hyperboreis Goropius Becanus. Historiam hanc de Phaethonte & sororibus ejus narrat, unaque refutat & experimento suo redarguit Lucianus sermone de electro. Quam, inquit, super electro commenti sunt poëtæ fabulam, & ea nobis plane persuasis fidem fecerat, esse in ripis Eridani populos, quæ lacrumantes id destillarent, Phaethontem lugentes, easdemque populos Phaethontis fuisse sorores, deinde juvenis casum luctu prosequenteis in arbores fuisse commutatas: atque etiamnum è lacrumis illarum electrum defluere. Hæc itaque quum poëtæ canentis audissem, in spem veniebam, ut, si quando ad Eridanum delatus essem, unam accidens ex arboribus, expanso protensoque sinu nonnullas me suscepturum lacrimas; ut ego quoque electrum possiderem. Et sane non multo post, alterius negotii conficiendi gratia, ea in loca iter habens deveni. eratque mihi commodum adverso navigandum Eridano. neque tamen, quum diligenter omnia loca circumcirca oculis obissem atque perlustrassem, aut populos vidi, aut electrum conspexi: sed Phaethontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me, atque interrogante; Ecquando vero ad populos, quæ electrum de se reddunt, pervenimus? riserunt nautæ; atque manifestius, si quid vellem, jubebant proloqui. Et ego fabulam illis ordine percensui. scilicet Phaethontem fuisse Solis filium. hunc, ubi adolevisset, à patre postulasse aurigandi copiam sibi faceret; ut unius diei cursum & ipse conficeret. patrem filii precibus adnuisse, ac postulata præstitisse. hunc vero inter aurigandum è curru delapsum atque dejectum periisse. sorores porro ejus, inqueiebam, lugentis eo loci alicubi apud vos, ubi delapsus est, apud Eridanum in populos fuisse transformatas; & nunc fratrem lugentis, electrum lacrumando emittere. Quicumque, respondent illi, hæc tibi dixit, vanum eum hominem esse adparet: teque dolis produxit & mendaciis. Nos vero neque aurigam ullum delapsum novimus; neque ex penes nos sunt, quas narras, populi. Quod si quid ejusmodi apud nos esset: ecquid tu putas, duum obolorum gratia

Italia.

nos ita laboriose remigaturos, aut navigia adversus fluminis impetum tracturos: quibus promptum esset, minori negotio ac sudore ditescere, populorum lacrimas colligentibus? hæc quum dixissent; non mediocri sane sum pudore adfectus. confusus autem obticui: quod re vera puerile quiddam admiseram; habita fide poëtis, adeo monstrosa mentientibus: quippe quibus studium est, nihil sani dicere, aut litteris prodere. Hactenus Lucianus. Latinis scriptoribus Padus dicitur, quod circa fontem ejus arbor multa sit picea, quæ Pades Gallice. Ligurum lingua *Bodincus* vocatur, quasi fundo carens. Adcolis Italis nunc vulgari vocabulo dicitur *Po*, at Gallis *Pau*: quod ipsorum ore fere idem sonat. unde etiam haud raro eis scribitur, ut Italis, *Po*; Germanis est *Pauw*, & *Pfaw*. In ejus laudes diffusus Virgilius eum *fluviorum regem* vocat lib. 9 *Æneid.* *Fluviorum rex Eridanus*. Lucanus non minorem Nilo canit, lib. 2, *Non minor hic Nilo*; nec minorem Istro, *Non minor hic Istro*. Padum maritimorum comitatum Italicis subsidiis fidum vocat *invectorem* Ambrosius. Profluit Padus ex monte Vesulo, in finibus Ligurum Vagiennorum, è fonte *Vesendo*, ut ait Plinius, non qui proprio sic nomine, ut Leander putat, dictus, sed qui visu dignus & mirabilis. Atque ex hoc fonte (quem idem Plinius mediis diebus æstivis velut interquiescentem ait arere) nulli annium claritate inferior profluens, per angustas confragosasque rupes & scopulos montis convalles præcipitat, magnæque vi prorumpit. In saxa hinc delabens, fragore strepituque maximo resonat: mox in planitiem effusus aquæ copia, quæ versandæ molæ frumentariæ sufficit, temere lateque nullo certo alveo discurrit, spatium trium fere millium usque ad Paisanam, ubi quasi cuniculis ita absorbetur, ut exigua plane supra terram vestigia relinquat. post alterum vero milliare rursus exoritur ad Paracolum, unde pergens, aquulas, torrentes, amnesque ab Alpibus & Apenninis montibus varios colligit, quibus tandem mirum in modum auctus altiusque mediam Langbardiam & Romanulæ partem permeans, in Adriaticum mare septem prægrandibus ostiis se exonerat. Navigabilis esse incipit Padus ab urbe Taurino. Inusitata ejus incrementa, quæ proximis temporibus damnosa fuerunt adcolis, notat Leander incidisse in annos supra mille quingentos, *xxi*, *xxiv*, & *xliv*. Omnem meatum ejus à fonte usque ad mare trecentum & duodenonaginta tradit millium passuum Plinius. quo quidem milliū in numero eum haud aberrasse à vero deprehendet, si quis alveum semper sequatur ad præcipuum ejus ostium, quod Padum & Eridanum proprie vocabant. Augent ipsum vehementer præter

A a a

ipsa